

RETSSIKKERHEDSUDSPIL

**Åbenhed
Tillid &
Retfærdighed**

Retssikkerhed er grundlaget for enhver retsstat. At sikre borgernes retssikkerhed betyder, at borgerne skal kunne gennemskue den lovgivning, som gælder i samfundet, og at borgeren har visse rettigheder, som ikke må krænkes af magthavere og myndigheder. Borgerne skal kort sagt kunne forvente en ordentlig og fair behandling.

I samfund uden retssikkerhed gælder der til gengæld helt andre spilleregler: Her bliver borgerne udsat for vilkårlig lovgivning og kan ikke vide sig sikre på, at deres rettigheder er beskyttet. Det betyder dårligere vilkår for både borgere og virksomheder, og det gør samfundet mindre robust og fattigere.

Retssikkerheden er derfor helt fundamental for, at samfundet kan fungere og skabe de bedste rammer for, at borgerne kan leve et godt og trygt liv, hvor deres rettigheder ikke bliver krænket.

Men danskernes retssikkerhed har ikke haft det værre i mange årtier. Det er ikke noget, der er startet med Mette Frederiksens regering, men hendes regering har alligevel udmærket sig ved en historisk stor foragt for danskernes retssikkerhed, og der bliver meget at rydde op efter. Det betragter vi som en bunden opgave for et nyt, borgerligt flertal.

Vores ønsker om at styrke danskernes retssikkerhed bygger på tre keredanske værdier: Åbenhed, tillid og retfærdighed.

Åbenhed fordi borgerne i et folkestyre naturligvis kan forvente, at magthavere og myndigheder varetager deres ansvar på en gennemskelig måde – de burde jo ikke have noget at skjule.

Tillid fordi magthavere og myndigheder ikke er sat i verden for at kontrollere borgerne, men for at tjene dem.

Retfærdighed fordi mennesket er vigtigere end systemet, og magthavere og myndigheders beslutninger skal tages på et fair grundlag samtidig med, at borgerne skal have bedre muligheder for at efterprøve dem.

Liberal Alliance politik

Mere åbenhed

- Vi vil rulle stramningerne i offentlighedsloven tilbage.
- Vi vil indføre et Offentlighedsnævn, som kan give bøder til myndigheder og ministerier, der ikke overholder reglerne om aktindsigt.
- Vi vil indføre en arkiveringspligt for al intern og ekstern kommunikation for alle offentlige myndigheder.

Stærkere borgerrettigheder

- Vi vil fjerne straffelovens § 266 b, den såkaldte racismeparagraf.
- Vi vil reformere politiloven, så det får ansættelsesretslige konsekvenser at bryde borgernes grundlæggende rettigheder ved fx demonstrationer.
- Vi vil ændre logningsbekendtgørelsen, så teleselskaberne kun skal logge data, når politiet eller PET har en rimelig formodning om, at en person kan få en straf på seks års fængsel eller mere.
- Vi vil ændre retssikkerhedsloven, så der som udgangspunkt skal indhentes en dommerkendelse, før offentlige myndigheder kan få adgang til privat ejendom.

Styrket retssikkerhed for socialt udsatte

- Vi vil indføre en bodsordning, så kommunerne skal betale en bod til borgerne, hvis kommunerne groft tilsidesætter deres pligter.
- Vi vil pålægge kommunerne at registrere og offentliggøre deres sagsbehandlingstider og give Ankestyrelsen mulighed for at tildele kommunerne en bod, som skal betales til de borgere, der oplever urimeligt lange sagsbehandlingstider.

Mere åbenhed

I et velfungerende folkestyre er det muligt at kigge magthaverne efter i kortene. For hvis offentligheden ikke har mulighed for at få indsigt i den politiske beslutningsproces, ruster demokratiets kontrolmekanismer.

Derfor er det en grundlæggende demokratisk dyd at skabe gennemsigtighed i magthavernes regeringsførelse, så borgerne kan træffe demokratiske valg på et oplyst grundlag.

Offentlighedsloven

I en retsstat er det afgørende, at pressen og offentligheden kan holde myndigheder og magthavere i ørerne og føre kontrol med de politiske beslutningsprocesser. Men de seneste år har vi set et skred, hvor ministerier og myndigheder er begyndt at begå alle mulige krumspring for at undslå sig, at offentligheden kigger dem over skulderen.

De slettede SMS'er i forbindelse med minkskandalen er et eksempel. Et andet eksempel er, at Statsministeriet oftere og oftere ignorerer anmodninger om aktindsigt. Mens man i 2019 formåede at besvare 88 pct. af anmodningerne inden for offentlighedslovens frister, var det tal faldet til 37 pct. i 2021. [1]

Liberal Alliance foreslår derfor, at man tilbageruller ændringerne i offentlighedsloven, så man sikrer en højere grad af offentlighed i forvaltningen og i den politiske proces.

Konkret foreslår vi at ændre:

§ 22 i offentlighedsloven, som i dag undtager oplysninger i en kalender fra aktindsigt. Den bestemmelse foreslår vi ændret, så det fremover kun er kalenderoplysninger, der er omfattet af reglerne om tavshedspligt, reglerne om personoplysninger, hvis der er tale om rent private forhold, eller hvis statens sikkerhed bringes i fare, såfremt oplysningerne bringes til offentlighedens kendskab.

§ 24 i offentlighedsloven, som i visse tilfælde undtager interne dokumenter. Denne bestemmelse kaldes også ministerbetjeningsreglen, og den bliver ofte misbrugt i ministerierne til at undtage oplysninger for aktindsigt. Bestemmelsen ændres, så interne dokumenter underlægges offentlighedslovens almindelige bestemmelser om undtagelse i §§ 30-33. Disse undtagelser omfatter rent private forhold, hensyn til statens sikkerhed og hensyn til udenrigspolitiske interesser.

§ 27, nr. 2 i offentlighedsloven, som i dag undtager dokumenter udvekslet mellem ministre og folketingsmedlemmer i forbindelse med sager om lovgivning eller anden politisk proces, fra aktindsigt. Det foreslår vi ændret, så det kun er dokumenter omkring lovgivningsprocessen, der er undtaget offentlighed.

Offentlighedsnævn

I dag er det reelt konsekvensløst for ministerier og myndigheder at overtræde offentlighedsloven. Det kan være ved ikke at overholde de lovbestemte frister eller ved at misbruge reglerne til at undtage dokumenter for offentlighedens adgang. I dag risikerer man højst en kritik fra Folketingets Ombudsmand, og selv om det kan være slemt nok, er det jo evident, at det ikke er noget, der får nogen til at ligge søvnløse om natten.

Derfor foreslår Liberal Alliance, at der oprettes et Offentlighedsnævn, hvor journalister og borgere kan påklage afslag på aktindsigtsanmodninger, samt overskridelser af de lovfastede tidsfrister.

Det nye Offentlighedsnævn skal ledes af en landsdommer og have kompetence til at tildele en bod til myndigheder eller ministerier, der enten ikke overholder tidsfristerne for besvarelse af en aktindsigtsanmodning, eller som giver uretmæssigt afslag på en aktindsigtsanmodning. Bodden skal betales direkte til den journalist eller borger, som får medhold af nævnet. Derudover skal den myndighed eller det ministerium, der uretmæssigt giver afslag på en aktindsigtsanmodning, kunne pålægges at udlevere det ønskede materiale inden for to uger fra afgørelsen i nævnet.

Vi forestiller os et niveau på boden på 100 kr. pr. dag, tidsfristerne overskrides. 500 kr., hvis der gives uberettiget afslag, og 1.000 kr., hvis man som myndighed bevidst vildleder den journalist eller borger, der anmoder om aktindsigt, f.eks. ved at lyve om eksistensen af dokumenter, eller hvis man bevidst trækker en behandling i langdrag.

Arkiveringspligt for offentlig kommunikation

Hele forløbet omkring minkskandalen lærte os mange ting og gjorde det tydeligt, at der er behov for en omfattende forandring af vores centrale embedsværk. Noget, der særligt blev tydeligt i forbindelse med Minkkommissionens arbejde, var embedsværkets lemfældige omgang med reglerne for journalisering og arkivering.

Hvis offentligheden skal kunne se magthaverne efter i kortene, er det afgørende, at man gemmer dokumenter, som kan kaste lys over de processer, der leder frem til en politisk beslutning. Om ikke for nutidens journalister, så for fremtidens historikere. Det nytter ikke noget, at embedsmænd og ministre sletter materiale, som kan afdække politiske skandaler, sådan som det skete med de SMS'er, der forsvandt under minkskandalen.

Derfor foreslår Liberal Alliance en arkiveringspligt for al offentlig intern såvel som ekstern kommunikation i fem år. Det skal give eventuelle kommissioner eller lignende mulighed for at få adgang til alt det materiale, der er relevant for dem – ligesom det giver journalister og borgere mulighed for at søge aktindsigt i det arkiverede materiale. Arkiveringspligten skal fungere som et supplement til journaliseringspligten, der kun omfatter egentlig sagsbehandling.

Stærkere borgerrettigheder

Hvis man spørger, hvad der kendetegner vores folkestyre, vil de fleste nok svare, at det er retten til at ytre sig frit. Det er fuldstændigt afgørende for et velfungerende demokrati, at alle har lige muligheder for at deltage i den offentlige debat.

Det er let at bakke op om ytringsfriheden, når ingen bliver sårede eller kede af det, men når nogle netop tager anstød af andres ord, opstår ønsket om at begrænse ytringsfriheden. Ytringsfrihed betyder ikke, at man sympatiserer med alt, hvad der bliver sagt, men at man anerkender retten til at sige det – uanset hvad der bliver sagt. For ord er ikke vold.

"Racismeparagraffen"

Straffelovens § 266 b, der i daglig tale kaldes "racismeparagraffen", indskrænker ytringsfriheden og skaber uklarhed om rammerne for den offentlige debat. Liberal Alliance mener, at racisme skal bekæmpes gennem den offentlige debat. At begrænse ytringsfriheden er et ineffektivt middel til at bekæmpe hadefulde ytringer.

Ytringsfriheden har historisk set været en løftestang for tolerance, værdighed og ligebehandling.

Liberal Alliance foreslår derfor at afskaffe racismeparagraffen.

Reformér politiloven

Lov om politiets virksomhed (politiloven) indeholder det regelsæt, som regulerer politiets arbejde. Det sætter altså rammerne for, hvad politiet må og ikke må i mødet med borgerne. Politiet skal selvfølgelig overholde grundloven, uanset hvad der står i politiloven, men der står ikke tydeligt i politiloven, at borgernes grundlæggende rettigheder skal respekteres. Det betyder naturligvis ikke, at politiet bare kan gøre, hvad de vil, men når man ser på en række prominente sager de seneste år, kan man godt blive i tvivl om, hvorvidt de grundlæggende borgerrettigheder nyder beskyttelse i tilstrækkelig grad, når politiet har kontakt med danskerne:

Masseanholdelserne af demonstrationer under COP15-topmødet i København i 2009, som viste sig at være ulovlige. Tilbageholdelsen af demonstranter med tibetanske flag under kinesiske statsbesøg i 2012 og 2013. Flere eksempler på påbud om, at demonstrationer skulle afholdes på andre lokaliteter end planlagt, hvor man har vægtet hensynet til ro og orden højere end borgernes ytrings- og forsamlingsfrihed. Og senest også politiets ageren under aflivningen af alle mink i Danmark, hvor man uden lovhjemmel pressede minkavlere til at slå deres mink ned – eksempelvis via de såkaldte actioncards.

Der er åbenlyst behov for klart og tydeligt at sige til politiet, at borgernes grundlæggende rettigheder skal respekteres og veje tungt, når man overvejer f.eks. at gribe ind i en demonstration eller lignende. Derfor foreslår Liberal Alliance at reformere politiloven, så det klart fremgår, at borgernes frihedsrettigheder skal respekteres, når politiet gør sit arbejde.

Derudover bør det indskrives i politiloven, at betjente, der er bevidste om, at de modtager en klart ulovlig befaling, har en pligt til at nægte at udføre den. På den måde bliver det klart for betjentene, hvad der forventes af dem, og hvilket ansvar man har som menig betjent, hvilket endvidere giver betjentene en beskyttelse for ansættelsesretlige konsekvenser, hvis de ikke efterlever en befaling, der er åbenlyst ulovlig.

Logning

Et af de største indgreb i danskernes personlige frihed er den generelle overvågning, som staten foretager af samtlige danskere færden på nettet og ved brug af telefoner. Hver gang en borger i Danmark foretager et telefonopkald, registreres både tidspunktet for opkaldet, hvem, der er blevet ringet til, og staten overvåger ligeledes hvilke hjemmesider, borgerne besøger.

Der er ikke nye tal for, hvor mange registreringer, der foretages, men Telebranchen beregnede for flere år siden, at der blev indsamlet 100.000 registreringer af hver enkelt dansker – hvert eneste år. Politiet skal naturligvis have mulighed for at opklare alvorlige forbrydelser, og derved også have adgang til data, som kan hjælpe til den opklaring, men den totale og uindskrænkede overvågning af borgerne hører ikke hjemme i en retsstat.

Den danske logningsbekendtgørelse har i årevis været i strid med EU-retten. Skiftende regeringer har udskudt beslutningen om at bringe bekendtgørelsen i overensstemmelse med EU's lovgivning, men Folketinget vedtog i marts 2022 nye logningsregler. Regeringen mener, at den danske lovgivning med de nye ændringer nu er i overensstemmelse med EU-retten. Det tvivler flere eksperter dog på. De nye regler ændrer grundlæggende ikke på det problem, at man i Danmark overvåger danskerne generelt og uindskrænket. Én af ændringerne er, at staten kun kan logge data om danskerne generelt og uindskrænket, hvis der er en alvorlig trussel mod den nationale sikkerhed.

Det ændrer dog i realiteten intet, da truslen mod Danmark har været vurderet som "høj" af Center for Terroranalyse, som man vil basere sin vurdering i forhold til logning på.

Derfor foreslår Liberal Alliance at ændre logningsbekendtgørelsen, så teleselskaberne kun skal logge data, når politiet eller PET har en "rimelig formodning" om, at en person kan få en straf på seks års fængsel eller mere.

Boligens ukrænkelighed

Myndighedernes muligheder for at få adgang til privat ejendom uden retskendelse har de seneste år været stigende. Boligens ukrænkelighed er beskyttet i Grundlovens § 72 og i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) art. 8. Men på trods af det er antallet af love og bekendtgørelser, som giver myndighederne ret til at trænge ind på en privat ejendom uden en forudgående retskendelse, steget med hele 26 pct. siden 2009.

Det er endnu et eksempel på, at man sætter systemet før borgeren, og at man fra politisk hold vægter myndighedernes mulighed for at føre kontrol højere end borgernes og virksomhedernes retssikkerhed.

Derfor foreslår Liberal Alliance, at retssikkerhedsloven ændres, så der indføres et krav om forudgående retskendelse for tvangsmæssig adgang til og ransagelse af private hjem, og hvor sådanne kontrolbesøg medfører adgang til fortrolige oplysninger om tredjemand, og hvor en overtrædelse af den relevante lovgivning kan medføre ubetinget fængselsstraf. Undtaget er tilfælde, hvor myndigheders adgang til private ejendomme er nødvendig for at undgå alvorlig person- eller materiel skade.

Styrket retssikkerhed for socialt udsatte

De mest udsatte borgere i Danmark er desværre også dem, hvis retssikkerhed oftest bliver krænket. Det er dem, der er mest i kontakt med det offentlige, og derfor også oftest er ofre for de uretfærdigheder, der sker, når man sætter systemet før mennesket. Skal der rettes fuldstændigt op på den skævhed, er vi nødt til grundlæggende at gentænke den måde, som systemet møder borgerne på. Et første skridt i den rigtige retning er, at vi som minimum styrker borgernes retssikkerhed.

Bodsordning

Lovgivningen er i dag indrettet således, at kommunerne kan spekulere i at træffe åbenlyst forkerte afgørelser om den hjælp, som de allersvageste i samfundet har brug for – og på den måde spare penge. Det skyldes, at borgeren mister sin ret til service i perioden fra, at en afgørelse bliver truffet, og til, at en klage er færdigbehandlet i Ankestyrelsen. Perioden kan i visse tilfælde vare flere år, og i den periode kan kommunen således spare penge på bekostning af borgeren.

Nogle kommuner har en ekstremt høj omgørelsesprocent – dvs. andelen af påklagede afgørelser, som bliver omstødt af Ankestyrelsen. F.eks. havde Glostrup Kommune en omgørelsesprocent på 25 % i 2021, hvorimod Dragør Kommune i 2021 ikke fik en eneste af deres påklagede afgørelser omstødt.[2]

Derfor foreslår Liberal Alliance, at der indføres en bodsordning, så en kommune skal betale mellem 10.000 kr. og 50.000 kr. til en borger, hvis en kommune groft tilsidesætter sine pligter og påfører en borger et ikke uvæsentligt velfærdstab.

Sagsbehandlingstider i kommunerne

Noget af det mest frustrerende i mødet med offentlige myndigheder er sagsbehandlingstiderne, der ofte er meget lange. Hvad end det handler om en byggetilladelse til en ny carport eller til at holde en vejfest, er det frustrerende, når man skal vente i måneder eller år på at få svar fra kommunen. Men for nogle kan det være fuldstændigt ødelæggende.

For nogle af de svageste borgere i samfundet kan lange sagsbehandlingstider betyde, at de må gå fra hus og hjem, eller at de ikke kan få den hjælp, der er afgørende for at få deres hverdag til at hænge sammen. Derudover giver det borgerne en fornemmelse af ikke at blive taget alvorligt – at de ikke er vigtige nok til, at kommunen gider se på deres sag.

I langt de fleste kommunale sager er der ingen frister på, hvor lang tid en kommune må bruge på behandling, hvorfor den rimelige behandlingstid ofte blot beror på et konkret skøn. Det gør det svært for borgerne at fremskynde sagen, når behandlingen trækker i langdrag, og det gør det vanskeligt at klage over de lange sagsbehandlingstider.

Som reglerne er i dag, skal kommunerne ikke registrere eller offentliggøre deres reelle sagsbehandlingstider, hvilket gør det umuligt at kontrollere serviceniveauet i kommunerne. Derfor foreslår Liberal Alliance, at kommunerne forpligtes til at måle og offentliggøre deres reelle sagsbehandlingstider fordelt på de forskellige typer af afgørelser, som kommunerne foretager. Tallene skal ligeledes indberettes til Ankestyrelsen, og kommuner, der år efter år har meget lange sagsbehandlingstider, skal ultimativt kunne sættes under administration.

Ligeledes vil vi give Ankestyrelsen mulighed for at pålægge kommunerne en bod, som skal betales til borgerne, når de oplever urimeligt lange sagsbehandlingstider.

Kilder

[1] Christensen, Maiken: "Statsministeriet får kritik for at bryde frister i offentlighedsloven."
TV2, d. 23/05/2022

[2] Ankestyrelsens talsportal.

www.liberalalliance.dk